

Évközi 15. vasárnap

Ám 7,12-15

Nem voltam én próféta...

Ámosznak pedig azt mondta Amacja: „Látnok! Menj el innen! Menekülj Júda földjére! Ott edd kenyeredet, és ott jövendőlj! Bételben többé ne jövendőlj, mert királyi szentély, és a királyság temploma!” Ámosz így felelt Amacjának: „Nem voltam én próféta, sem prófétának fia: pásztor voltam és szikomort gyűjtögettem. Az Úr azonban elhívott a nyáj mellől. Azt mondta nekem az Úr: »Menj, jövendőlj népemnek, Izraelnek!«”

A prófétaóság intézménye nemcsak Izraelre jellemző, hanem egész Közel-Keleten megtalálható karizmatikus intézmény. A királyság és a papság sokkal korábban intézményesült, míg a prófétaóság intézményesülése bonyolult és ellentmondásos folyamat volt. A héber „ro” látót, a „naba” jelentése pedig haboz, csak a görög „profétész” jelenti: valamit előre vagy elsőként megmond. A Biblia sokféle módon és különböző személyekről beszél prófétaként. Mirjam prófétanő, Áron nővére (Kiv 15,20) prófétaként viselkedik. 70 férfire száll rá az Úr Lelke, és azok prófétálni kezdenek (Szám 11,25). Mózes arról értesül, hogy „Eldad és Medad prófétai elragadtatásba estek a táborban” (Szám 11,27). A Biblia tiltakozik az ellen, hogy álomlátókat prófétának nevezék (MTörv 13,4). A legnagyobb prófétának Mózes tartják: „Izraelben azonban nem támadt többé olyan próféta, mint Mózes, akivel az Úr szemtől szemben találkozott” (MTörv 34,10). Tudunk női prófétákról is, akik bíra szerepet is betöltenek. „Lappidot felesége, Debora prófétaasszony bíraskodott Izraelben (Bír 4,4). Az egyik leghíresebb próféta Nátán, aki Dávid életében igen fontos szerepet játszik, és beleszól a politikába is (1Kir 1,23). A legnagyobb hatású próféta, Illés a királyság sötét korszakában a monotezimus szinte egyetlen védelmezője volt. Az udvari prófétákat egyszerűen szélhámosoknak tartják, mert tévedésbe viszik a népet, és kiszolgálják a politikát.

A meghívott Jahve-próféták egyaránt ütköznek a királyság intézményével, amely annak ellenére, hogy szakrális eredetű, egyre inkább csak a politikai közösség éberén tartásában érdekelt, és ennek érdekében feláldozza a vallási intézményt és a szövetségi törvényeket is. A papság a királyság megszűlése előtt inkább vallástanítással foglalko-

zott, mint áldozatbemutatással. A királyság után viszont már csak a jeruzsálemi királyi szentély rituáléjának éber tartásában érdekelt, és csak kultikus közösséget épít. A prófétaság viszont a vallási közösség ébrentartásán fáradozik, akkor is, amikor azt a politika elnyomja, akkor is, amikor a királyság nacionalista célokra használja.

A meghívott Jahve próféta lelkiismeretét Isten irányítja, és ezért ütközik a királysággal és a prófétasággal is. De akár az egész néppel is, ha olyan tendenciákat észlel, amely ellene mond a szövetségi törvénynek, vagy a monoteista és a tízparancsolatra épülő vallásosság elvetésére törekednek. Emiatt a próféták lesznek a nép lelkiismerete. Ámosz, a képzetlen földművelő szembe száll az északi szentély papságával, és annak gyűlöletét is el kell viselnie. Minden próféta jellemzője, hogy az Isten által rábízott feladatot mindenáron végrehajtja. Jeremiás próféta még azt is leírja, hogy mindene tiltakozik az ellen, hogy Isten üzenete miatt veszélybe kerüljön és üldözzék, de a belső készítés erősebb ennél a személyes félelemnél.

A prófétaság manapság a lelkiismeret embereiben él tovább. Igaz, hogy a lelkiismereti törvény a legutóbbi időkben politizálódott és csak bizonyos értelmű politikai ellenállásra szokták érteni vonatkoztatni. Az élő lelkiismeretű emberek célja azonban soha sem politikai, hanem kimondottan vagy kimondatlanul mindig vallási. Igaz, nem olyan értelemben, hogy az feltétlenül egy vallási intézményt támogatna, hanem úgy, hogy a legfőbb emberi és isteni értékek védelmére kel. Sőt mindenkit szembesít azzal, hogy tévedésben van. Az ideológiáknak és ideológusoknak, a katonáknak és az agresszív politikusoknak a legnagyobb ellenségei a lelkiismeret által motivált prófétai emberek. Foglalkozásukat tekintve lehetnek igen különbözők, de soha sem a foglalkozásuk, hanem az isteni értékméntése határozza meg életüket. Ezek nélkül az emberek nélkül kiürülnének a vallási intézmények, és folyamatosan embertelenné válna a politika. Az emberek egy része isteni hívás nélkül vágyik arra, hogy prófétának tekintsék, és visszaél ezzel a jelenséggel. A másik része nem vágyik, de nem képes hallgatni a belső készítés miatt. Ők az Isten emberei a mi korunkban is.